



# 507

DICIEMBRE  
2017

## JERUSALÉN Y EL TRILEMA DE ISRAEL

**Eduard Soler i Lecha**, Investigador Sènior i coordinador científic del projecte MENARA

**U**n trilema és un problema amb tres solucions però en el qual només dues d'elles són possibles al mateix temps. És un concepte que s'utilitza sovint per referir-se a la naturalesa de l'Estat d'Israel. Seguint aquesta lògica els israelians estarien obligats a escollir una combinació de dos d'aquests tres elements: (1) ser un estat plenament democràtic en el qual tots els ciutadans tinguin els mateixos drets; (2) ser un Estat on els jueus siguin la columna vertebral de l'Estat -el que alguns associen amb la idea d'un "Estat jueu" i altres amb la d'un "Estat per als jueus"; i (3) exercir sobirania no només sobre l'Israel internacionalment reconegut -el de les fronteres de 1967- sinó també sobre els territoris palestins.

Només dues d'aquestes tres característiques poden donar-se al mateix temps, excloent automàticament a la tercera. Un Israel democràtic que inclogui els territoris palestins implicaria que els jueus acabessin sent una minoria. Un "Estat jueu" que inclogui els territoris palestins, hauria de sacrificar el seu caràcter democràtic. Si aquest Estat no volgués renunciar ni al seu caràcter jueu ni al seu caràcter democràtic, llavors hauria d'abandonar la idea de seguir ocupant els territoris palestins. De fet, aquest és un dels arguments centrals per a qui encara defensa l'anomenada solució dels "dos Estats".

L'anunci de Trump de reconèixer Jerusalem com a capital d'Israel -que contradia la idea que l'estatus final d'aquesta ciutat s'ha de decidir com a part integrant d'un acord de pau i que dóna ales a la construcció de nous assentaments- ha tornat a posar d'actualitat aquest trilema. Aquests dies és habitual escoltar que el reconeixement de Jerusalem com a capital d'Israel enterra la idea dels "dos Estats" i torpedina qualsevol intent de ressuscitar el procés de pau. El que no es diu tant és que aquest escenari també podria comportar el sacrifici del caràcter democràtic d'Israel.

La constatació que Israel s'enfronta a aquest trilema no ha estat només detectat per analistes i acadèmics. A Israel, les forces polítiques i les institucions de l'Estat són molt conscients que l'ocupació dels territoris palestins suposa una pressió insuportable per a les seves credencials democràtiques i de com això afecta no només a la seva imatge sinó també als seus interessos. De fet, la decisió l'any 2005 de retirar-se unilateralment de Gaza, desallotjant els assentaments israelians en

aquest territori densament poblat, pot interpretar-se com un intent de rebaixar la pressió demogràfica de l'ocupació.

A Israel preocupa la proliferació d'iniciatives que criden al boicot (moviment BDS) o que siguin cada vegada més habituals les afirmacions que Israel o bé ja és o bé podria convertir-se en un sistema d'apartheid. A mig i llarg termini, també inquieta la pèrdua d'hegemonia nord-americana sobre l'ordre global o que un canvi generacional o demogràfic als Estats Units pogués erosionar el suport inequívoc que fins ara ha rebut de Washington.

Per tot plegat, Israel busca formes de superar aquest trilema. A aquesta tasca també s'hi està dedicant la Casa Blanca i més concretament el gendre i assessor del president Trump, Jared Kushner. Durant els últims mesos la Casa Blanca ha intentat persuadir els seus aliats àrabs (Aràbia Saudita, els Emirats Àrabs, Egipte i Jordània) que recolzessin un nou acord de pau. Els termes de la proposta no són públics però sembla que implicaria el reconeixement d'Israel a canvi de la creació d'un Estat Palestí inconnex, sense retorn dels refugiats i renunciant a la idea que Jerusalem pogués ser una capital compartida. S'assumiria la lògica de la Iniciativa de Pau Àrab però amb unes condicions completament devaluades, ja que aquella prenia com a base per al reconeixement la retirada a les fronteres del 67, tot i que preveient intercanvis de territori per mutu acord.

El pla que pretendria Kushner consisteix a crear un Estat palestí amb un territori escàs i compartimentat però que albergués el gruix de la població palestina. Aquest disseny contradiria un dels criteris que fins ara han guiat les negociacions de pau: els estats que sorgeixin de l'acord han de ser viables. No obstant això, per a alguns a Israel però també a Washington, aquesta idea sembla la millor o potser l'única manera d'esquivar (que no resoldre, perquè no es pot resoldre) el famós trilema.

Israel no és l'únic que ha d'escollir entre diverses opcions. Aquí ja no es tracta de trilemes sinó de dilemes. Els aliats àrabs dels Estats Units, especialment Egipte i Aràbia Saudita pel seu pes específic, han de decidir fins on volen arribar en la seva voluntat de satisfer a la Casa Blanca (o fins i tot a Israel) per aconseguir així el seu suport davant d'altres amenaces. Els europeus hauran de decidir si continuen esperant que es donin condicions millors per reactivar el procés de pau o opten també per decisions unilaterals com ja va fer Suècia l'any 2014 reconeixent Palestina com a Estat. Els polítics i negociadors palestins hauran de decidir si continuen apostant per la idea dels dos estats, assumint que el contingut d'aquesta fórmula acabarà assemblant-se més al pla que valora Kushner que al que preveien els acords d'Oslo. L'alternativa passaria per canviar de tàctica. Com? Liquidant l'Autoritat Nacional Palestina, exigint a Israel que assumeixi totes les responsabilitats com a potència ocupant i preparar-se per lluitar un combat diferent: el de la plena ciutadania. Podria ser que aquest no fos l'objectiu final però sí l'única mesura de pressió per tornar a posar sobre la taula la idea d'un Estat palestí viable.

L'anunci de reconèixer Jerusalem com a capital comporta molts riscos. No hi ha dubte que hauria estat millor que Trump se l'hagués estalviat. Però tot i així té una virtut: clarifica el que està en joc i obliga a tots els actors a posicionar-se i reflexionar sobre les decisions que tard o d'hora hauran de prendre.